

Renata Lisowska

Uniwersytet Łódzki

WPLYW MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW NA ROZWÓJ REGIONÓW ZMARGINALIZOWANYCH

Streszczenie: Małe i średnie przedsiębiorstwa odgrywają znaczącą rolę w rozwoju regionalnym. Ich lokalny charakter powoduje, że istnieje ścisła zależność między ich rozwojem a rozwojem regionalnym. Przedsiębiorcy, angażując swój kapitał, lokują na ogół firmy w miejscu zamieszkania, starają się wykorzystywać miejscowe zasoby, działają na miejscowym rynku. Istnieje również zależność odwrotna, tzn. rozwój tego sektora wyrównuje regionalne dysproporcje, przyczynia się do poprawy warunków życia społeczności lokalnych, tworzy nowe miejsca pracy, przyczyniając się do poprawy ekonomiki regionu. Celem niniejszego opracowania jest analiza wpływu małych i średnich przedsiębiorstw na rozwój regionów zmarginalizowanych.

Słowa kluczowe: małe i średnie przedsiębiorstwa, region zmarginalizowany, rozwój regionalny.

1. Wstęp

Sektor MŚP w Polsce, podobnie jak w krajach UE, odgrywa ważną rolę w gospodarce. Jest bowiem źródłem dochodów dla budżetu państwa i budżetów gmin, bierze udział w tworzeniu produktu krajowego brutto, tworzy nowe miejsca pracy, przyczynia się do kreowania zmian społecznych i funkcjonalnych obszaru, na którym działa (regionu, województwa, gminy), oraz wpływa na innowacyjność gospodarki. Małe i średnie przedsiębiorstwa pełnią również znaczącą funkcję w rozwoju regionalnym. Lokalny charakter MŚP powoduje, że istnieje ścisła zależność między ich rozwojem a rozwojem regionalnym. Przedsiębiorcy, angażując swój kapitał, lokują na ogół firmy w miejscu zamieszkania, starają się wykorzystywać miejscowe zasoby, działają na miejscowym rynku. Istnieje również zależność odwrotna. Rozwój tego sektora wyrównuje regionalne dysproporcje, przyczynia się do poprawy warunków życia społeczności lokalnych, tworzy nowe miejsca pracy, poprawiając ekonomikę regionu.

Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce napotyka liczne bariery rozwojowe, związane ze sferą prawną, finansową, zarządzania, rynkową oraz ekonomiczną. Na terenach zmarginalizowanych dodatkowo występują bariery związane ze specyfiką tych regionów, tzn. niski poziom rozwoju ekonomicznego, niskie dochody

społeczeństwa przekładające się na niski popyt, zły stan infrastruktury (komunikacyjnej i edukacyjnej i in.), patologie społeczne, nasilone procesy migracji oraz brak skłonności do przedsiębiorczości społeczności lokalnych. Dlatego rozwój małych i średnich przedsiębiorstw na terenach zmarginalizowanych powinien być stymulowany przez działania władz samorządowych, oparte na polityce zachęt finansowych, instytucjonalnych, infrastrukturalnych i promocyjno-organizacyjnych na rzecz podmiotów gospodarczych. Dbając o rozwój, władze samorządowe powinny zabiegać o nowe inwestycje, być otwarte na nowe inicjatywy gospodarcze zapewniające przyjazny klimat i profesjonalną obsługę dla inwestorów, ale także wspierające przedsiębiorców już funkcjonujących.

Celem niniejszego opracowania jest analiza wpływu małych i średnich przedsiębiorstw na rozwój regionów zmarginalizowanych.

2. Charakterystyka regionów zmarginalizowanych w Polsce

Dysproporcje w rozwoju regionów zarówno w Polsce, jak i w Unii Europejskiej charakteryzuje tendencja wzrostowa, wynikająca bezpośrednio z szybszego wzrostu gospodarczego generowanego przez najważniejsze obszary miejskie. Powstają zatem obszary istotne dla wzrostu gospodarczego (tzw. bieguny wzrostu), gdzie koncentrują się determinanty rozwoju, oraz obszary, które w związku z kumulacją barier rozwojowych (takich m.in. jak: bezrobocie, ubóstwo, patologie społeczne, niska jakość infrastruktury technicznej i społecznej) nie mają możliwości wykorzystania swoich zasobów w celu zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności, a tym samym nie mogą aktywnie uczestniczyć w tworzeniu wzrostu gospodarczego.

Znaczące różnice w rozwoju społeczno-gospodarczym regionów mogą powodować zjawisko marginalizacji, które jest niebezpieczne, zwłaszcza jeśli ma charakter masowy, powiązany z redukcją miejsc pracy i alokacją terytorialną potencjału biznesowego¹.

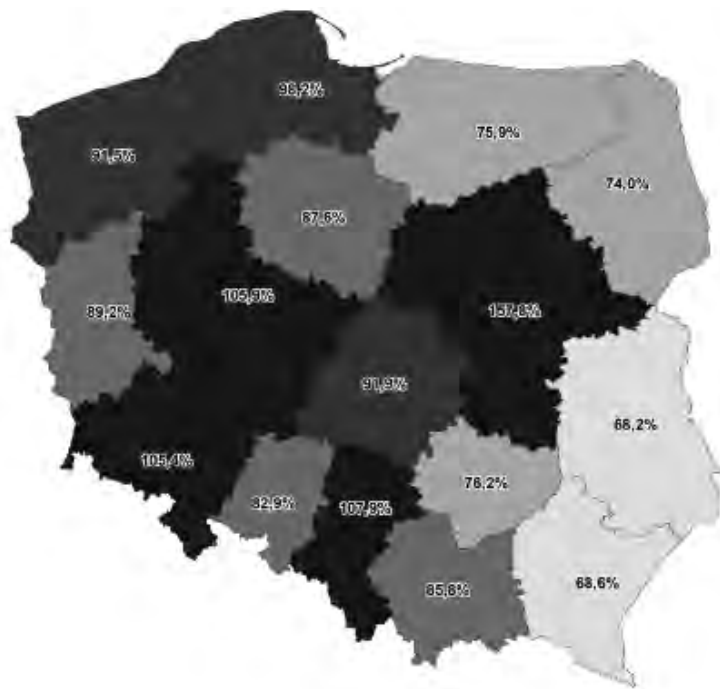
Marginalizacja w przypadku regionu oznacza długotrwałe wyłączenie danego obszaru z generowania rozwoju i partycypacji w dochodach z rozwoju oraz wykluczenie regionalnej społeczności z aktywnego uczestnictwa w procesach gospodarczych, co powoduje w długim okresie ubóstwo, niezaspokojenie podstawowych potrzeb, brak jakichkolwiek szans na znalezienie pracy [Makiela, 2008, s. 53].

Miernikami pozwalającymi wskazać regiony bardziej lub mniej rozwinięte mogą być wskaźniki ilościowe (np. stopa bezrobocia, PKB na 1 mieszkańca, przeciętne dochody mieszkańców czy też wydatki na sferę B+R itp.), jak i jakościowe (np. wiedza, innowacyjność, jakość i sprawność administracji publicznej itp.). Pomiar poziomu rozwoju regionów jest problemem złożonym ze względu na mierniki jakościowe oraz dostępność danych statystycznych porównywalnych dla analizowanych lat.

---

¹ Może to oznaczać przejęcie rynku przez podmioty zewnętrzne, przejęcie pracowników przez firmy konkurencyjne, sprzedaż dotychczasowych maszyn i urządzeń.

Analiza poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionów w podziale na województwa została przedstawiona w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie*. Głównym wskaźnikiem oceny w tej klasyfikacji jest średnia wartość PKB *per capita* w stosunku do średniej krajowej (zob. rys. 1).

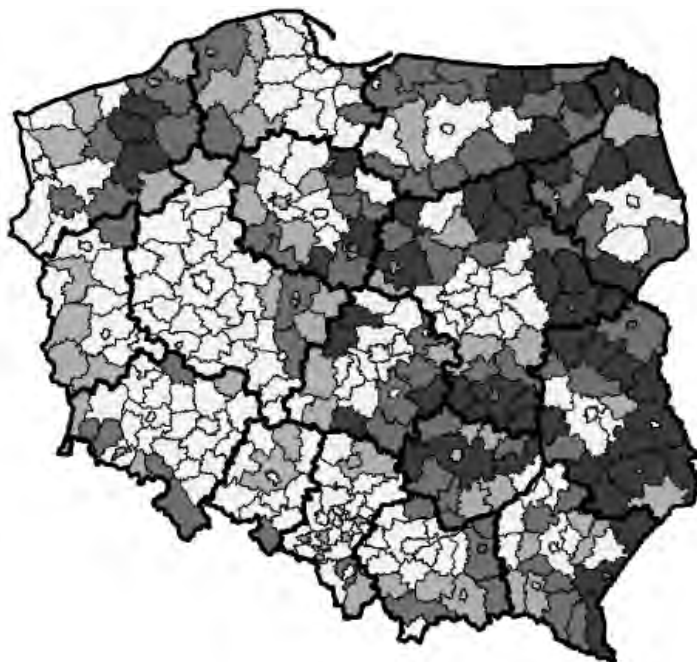

Rys. 1. Średnia wartość PKB *per capita* w cenach bieżących na poziomie województw w stosunku do średniej krajowej w latach 2004-2007

Źródło: [Krajowa Strategia Rozwoju... 2010, s. 31].

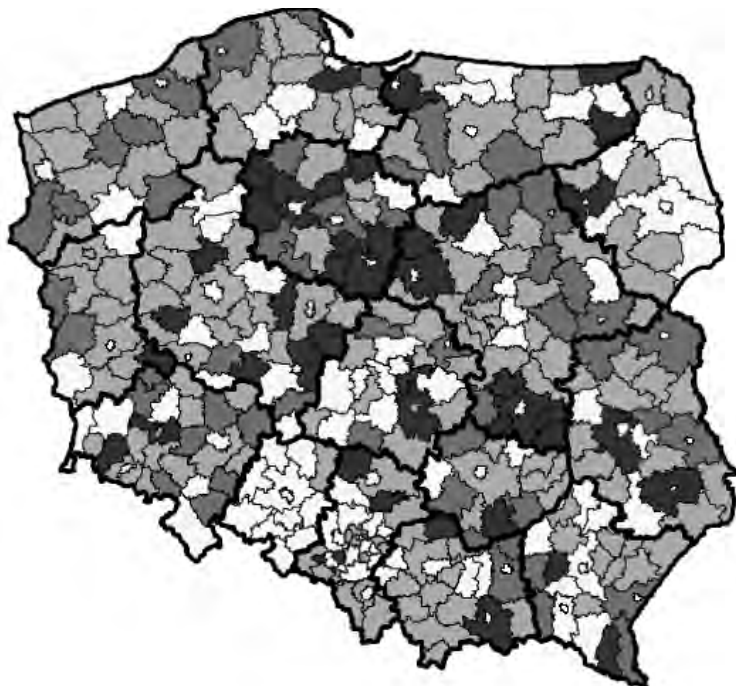
Z zaprezentowanego wskaźnika wynika, że województwa Polski wschodniej i północno-wschodniej, tzn. podkarpackie, świętokrzyskie, lubelskie, podlaskie i warmińsko-mazurskie, mimo widocznej poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej w ostatnich latach, nadal charakteryzują się najniższym poziomem rozwoju (PKB *per capita* wynosi poniżej 80% średniej krajowej), starzejącym się społeczeństwem, niższym niż reszta kraju poziomem wykształcenia, zapóźnieniami infrastrukturalnymi, niskim poziomem warunków życia (w tym dostępem do dóbr i usług), niską produktywnością wszystkich sektorów gospodarki. Jednak rozwój społeczno-gospodarczy regionów Polski wschodniej nie jest jednolity, gdyż występują tam znaczące zróżnicowania wewnątrzregionalne, tzn. w każdym z powyższych województw istnieją obszary wzrostu w postaci miast wojewódzkich i przylegających do nich obszarów zurbanizowanych, których rola społeczno-gospodarcza jest zbyt mała, aby

w istotny sposób wpływać na sytuację w całym regionie. Powoduje to trudności w pełnym wykorzystaniu własnych potencjałów, opartych na endogenicznych zasobach (m.in. kapitał społeczny, kulturowy, innowacyjny), możliwe do pokonania w wyniku przeprowadzenia procesów restrukturyzacji (zmiana struktury wytwarzania PKB w kierunku zwiększenia udziału sektorów o większej wartości dodanej, zmiana profilu nauczania, zwiększenie poziomu innowacyjności, podwyższenie jakości zasobów ludzkich) [*Krajowa Strategia Rozwoju...* 2010, s. 30-31].

Rys. 2. Obszary wiejskie o najgorszych wskaźnikach sytuacji społeczno-gospodarczej według powiatów²
Źródło: [*Krajowa Strategia Rozwoju...* 2010, s. 33].

² Najciemniejszy odcień wskazuje powiaty o najgorszych wskaźnikach sytuacji społeczno-gospodarczej, dla których występuje co najmniej 6 z 11 negatywnych zjawisk spośród wymienionych poniżej: gęstość zaludnienia (średnia z lat 2006-2008) poniżej 100 osób na km kw., wskaźnik efektywności migracji międzypowiatowych brutto niższy niż 20, wskaźnik feminizacji w grupie 20-29 lat (liczba kobiet na 100 mężczyzn) – średnia z lat 2006-2008 niższa niż 94%, udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (średnia w latach 2006-2008) – powyżej 150% średniej krajowej, odsetek pracujących w rolnictwie (średnia z lat 2006-2008) – powyżej 50%, odsetek zatrudnionych w usługach nierynkowych wśród zatrudnionych w usługach (średnia w latach 2006-2008) – co najmniej o 50% wyższa od średniej krajowej, liczba prywatnych spółek handlowych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym (średnia w latach 2006-2008) – poniżej 30% średniej krajowej, udział gospodarstw nierynkowych w ogóle gospodarstw rolnych w 2002 r. – powyżej 75%, udział mieszkańców z wykształceniem podstawowym w grupie 13 i więcej lat w 2002 r. – powyżej 120% średniej krajowej, odległość czasowa od miasta wojewódzkiego – powyżej 90 minut, frekwencja w wyborach samorządowych w 2006 r. – niższa niż 45%.

Rys. 3. Obszary wiejskie, na których występuje kumulacja negatywnych wskaźników dostępu do usług i dóbr publicznych według powiatów³

Źródło: [Krajowa Strategia Rozwoju... 2010, s. 33].

Niskim wskaźnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego charakteryzuje się również znaczna część obszarów wiejskich. W *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020...* wyodrębniono obszary wiejskie o najniższych wskaźnikach sytuacji społeczno-gospodarczej i najniższym poziomie dostępu mieszkańców do usług i dóbr warunkujących możliwości rozwojowe.

³ Zaprezentowana mapa wskazuje propozycję wyznaczenia obszarów wiejskich cechujących się najgorszymi wskaźnikami dostępu do usług i dóbr publicznych. Najciemniejszym kolorem oznaczone zostały powiaty, dla których występuje co najmniej 6 z 9 niekorzystnych zjawisk: odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (przedszkola, punkty przedszkolne) – poniżej 50%, średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej w 2008 r. – co najmniej 15% niższe niż średnia krajowa, liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów przypadająca na 1 komputer z dostępem szerokopasmowym w 2008 r. – co najmniej 20% większa niż średnia krajowa, odsetek ludności korzystającej z kanalizacji w 2008 r. – poniżej 50%, udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku (2008) – poniżej 50%, liczba lekarzy na 10 000 mieszkańców w 2008 r. – co najmniej 50% mniejsza od średniej krajowej, liczba osób przypadających na 1 zakład opieki ambulatoryjnej w 2008 r. – co najmniej 40% większa od średniej krajowej, zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych – powyżej średniej krajowej w 2006 r., średnia liczba uczestników imprez w domach i ośrodkach kultury, klubach, świetlicach w latach 2003-2007 na 1 mieszkańca – poniżej średniej krajowej.

Obszary o najniższych wskaźnikach społeczno-gospodarczych koncentrują się na terenie Polski wschodniej (w tym na północy i południu województwa mazowieckiego) oraz w województwach kujawsko-pomorskim i zachodniopomorskim (zob. rys. 2). Zapóźnienia gospodarcze, takie m.in. jak bezrobocie, niski współczynnik przedsiębiorczości, powodują problemy społeczne, które są przyczyną dalszej marginalizacji danego regionu.

Natomiast obszary o najgorszym dostępie do dóbr i usług publicznych (zob. rys. 3) są rozproszone przestrzennie. Większa koncentracja jest widoczna w przypadku powiatów o niekorzystnych wskaźnikach społeczno-gospodarczych. Słaby lub utrudniony dostęp mieszkańców obszarów wiejskich do dóbr i usług publicznych stanowi znaczącą przeszkodę w rozwoju tych regionów, co może wpłynąć na dalszą ich marginalizację.

Koszty ponownego włączenia obszarów zmarginalizowanych do współtworzenia rozwoju gospodarczego są szczególnie wysokie i charakteryzują się wydłużonym okresem zwrotu. Wejście tych regionów na ścieżkę rozwoju może nastąpić przy pomocy sektora małych i średnich przedsiębiorstw, który odgrywa istotną rolę w rozwoju regionalnym, spełniając ważne funkcje natury gospodarczej i społecznej, m.in.: wykorzystuje lokalne zasoby, eksportuje swoje produkty, tworzy nowe miejsca pracy na rynku lokalnym, promuje przedsiębiorcze postawy, jest miejscem akumulacji kapitału i dyfuzji innowacji.

Poprawa konkurencyjności regionów słabiej rozwiniętych powinna zatem następować poprzez tworzenie korzystnych warunków rozwoju potencjału przedsiębiorczego oraz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Właściwy klimat proprzedsiębiorczy sprzyja współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a szeroko rozumianym otoczeniem biznesu i stwarza podstawy do stopniowego wyjścia z „pętli marginalizacji” danego regionu.

3. Małe i średnie przedsiębiorstwa a rozwój regionów zmarginalizowanych

Rozwój lokalny jest definiowany jako proces rozwiązywania lokalnych problemów oraz zaspokajania indywidualnych i zbiorowych potrzeb przy aktywnym zaangażowaniu mieszkańców, tak aby w danym środowisku lokalnym dokonywał się postęp gospodarczy i społeczny. Postęp gospodarczy jest związany z generowaniem dochodów dla przedsiębiorstw, gospodarstw domowych oraz, pośrednio poprzez podatki, do budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Postęp społeczny obejmuje stałe podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców, poziomu kultury, budowanie postaw obywatelskich.

T. Markowski wprowadził nowe pojęcie „lokalna polityka ekonomiczna” na określenie działań podejmowanych przez władze samorządowe na rzecz stymulowania lokalnej działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy. Lokal-

na polityka ekonomiczna to proces tworzenia instytucji, rozwijanie alternatywnych gałęzi przemysłu, wpływanie na przedsiębiorców w zakresie wytwarzania lepszych produktów, pomoc w rozpoznawaniu nowych rynków, transfer wiedzy, wspomaganie nowych firm i przedsiębiorstw itd. [Markowski 1999, s. 143]. Efektem tych działań może być powstawanie różnych dziedzin działalności małych i średnich firm.

Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw przyczynia się do zmiany struktury społeczno-gospodarczej i funkcjonalnej danego obszaru przez [Wnorowski 2001, s. 21]:

- inicjowanie i powstawanie nowych rodzajów działalności,
- tworzenie nowych miejsc pracy, a przez to ograniczenie bezrobocia,
- zapobieganie migracjom,
- wzrost dochodów ludności miejscowej,
- rozszerzenie rynków zbytu,
- pełniejsze wykorzystanie zasobów lokalnych,
- zmianę sposobów i warunków życia oraz miejscowej konsumpcji ludności,
- wzrost atrakcyjności obszarów, na których rozwijana jest działalność gospodarcza,
- stymulowanie wzrostu gospodarczego regionu i kraju,
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i aktywizację rozwoju gospodarczego.

W teoriach i koncepcjach rozwoju regionalnego często podkreśla się wpływ małych i średnich przedsiębiorstw na rozwój regionów, w tym regionów zmarginalizowanych, np. w teorii centrum–peryferie zakładającej zależność między centrum a peryferiami, gdzie peryferia są obszarami niedorozwoju, zależnymi od koniunktury centrum. Firmy sektora MŚP powstają i rozwijają się głównie w centrach, równowagę rozwoju powinno więc następować poprzez „zatrzymywanie” i stwarzanie warunków rozwoju dla firm sektora MŚP na peryferiach, co spowoduje zmniejszenie zależności peryferii od centrum.

Małe i średnie przedsiębiorstwa charakteryzują się znaczną elastycznością i skutecznością w działaniach na rynku. Są nawet zdolne konkurować z dużymi firmami ze względu na precyzyjną kontrolę kosztów, szybką dyfuzję innowacji oraz wysoką motywację właściciela i pracowników do osiągnięć zawodowych i finansowych [Targalski 2003, s. 14]. Dlatego potrzeba wsparcia sektora MŚP jest dostrzegana na szczeblu lokalnym przez jednostki samorządu terytorialnego, które starają się stworzyć system zachęt dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, obejmujących głównie tworzenie lokalnego systemu prawnego i podatkowego, prowadzenie odpowiedniej gospodarki gruntami, planowanie przestrzenne, usprawnienie pracy urzędów w celu sprawnego załatwiania formalności związanych z prowadzeniem firmy. Jednak rola środowiska lokalnego w rozwoju sektora MŚP, szczególnie na terenach zmarginalizowanych, nie powinna się ograniczać tylko do dostarczania zasobów; ważne jest również, aby środowisko to tworzyło przyjazny dla przedsiębiorczości klimat, przejawiający się m.in. obecnością lokalnej „kultury przedsiębiorczości”, wsparciem lokalnych instytucji publicznych oraz kreatywnością społeczności lokalnych.

W teorii rozwoju spolaryzowanego (centrum–peryferie) wskazuje się, że system rynkowy prowadzi do powstawania i utrwalania różnic międzyregionalnych. W celu ich zniwelowania należy zwiększyć interwencjonizm państwowy w formie pomocy dla regionów zacofanych poprzez ułatwianie przebiegu procesów dyfuzji innowacji i rozwoju infrastruktury [Sadowska-Snarska 2000, s. 65]. Istotą rozwoju spolaryzowanego stanowi to, że mechanizmu samonapędzającego gospodarkę upatruje się w koncentracji działalności w określonych miejscach, zwanych biegunami wzrostu. Powstanie w nich korzystnych warunków gospodarczych powoduje przepływ kapitału i siły roboczej z otoczenia, tworząc korzyści zewnętrzne zwiększające atrakcyjność ośrodka pod względem warunków inwestowania i zatrudnienia. Pozwala mu to na utrzymanie dominacji nad peryferiami [Domański 1989, s. 22].

W teorii biegunów wzrostu tempo rozwoju regionalnego uzależnia się od innowacji generowanych przez przedsiębiorstwa. Szczególną rolę w tym procesie odgrywają firmy sektora MŚP, które – aby generować innowacje – potrzebują sprzyjających warunków w danym regionie, np. w postaci odpowiedniego środowiska nauki i otoczenia biznesu. Małe i średnie firmy funkcjonujące w regionach peryferyjnych powinny upowszechniać innowacje pochodzące z centrów poprzez ich naśladowictwo. Zatem pozytywny wpływ na sektor MŚP będzie mieć pojawienie się w regionie korzystnych warunków dla działalności innowacyjnej.

Ważną rolę w stymulowaniu rozwoju i zachowań innowacyjnych małych i średnich przedsiębiorstw odgrywają instytucje otoczenia biznesu, które oferują najczęściej wsparcie w zakresie:

- poprawy zarządzania firmą oraz lepszego wykorzystania zasobów,
- nawiązywania kontaktów z kontrahentami zagranicznymi,
- działalności informacyjnej i doradczej,
- nawiązywania kontaktów kooperacyjnych z dużymi firmami,
- udzielania lub umożliwiania pozyskania wsparcia finansowego,
- zachęcania przedsiębiorców do organizowania się w grupy producenckie i dystrybucyjne oraz tworzenia systemu kooperacji i podwykonawstwa,
- poprawy konkurencyjności przez absorpcję i wdrażanie nowych technologii [Filipiak, Ruszała 2009, s. 42].

W regionach zmarginalizowanych liczba instytucji otoczenia biznesu jest znacznie mniejsza lub ich brak, co ogranicza dostęp do wsparcia i specjalistycznych usług wspomagających prowadzenie biznesu firmom funkcjonujących w tych regionach. Pozycja i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw na terenach zmarginalizowanych wynika z ich rozproszenia w różnorodnych układach lokalnych, przybliżając ich działalność do obszarów występowania popytu, co pozwala na:

- znaczącą redukcję kosztów transportu,
- dostosowanie wielkości produkcji do potrzeb lokalnych,
- ograniczenie kosztów przechowywania wyrobów,
- zmniejszenie kosztów ogólnych,
- indywidualizowanie kontaktów z klientami,

- kształtowanie reputacji lokalnej we wszystkich przejawach orientacji marketingowej, a także tradycji firmy, jej wielopokoleniowych kontaktów itp.,
- kształtowanie lojalności wobec marki oraz firmy [Strużycki 2002, s. 22].

Wspieranie i stymulowanie rozwoju sektora MŚP stwarza wiele korzyści zarówno dla rozwoju regionów zmarginalizowanych, jak i dla społeczności lokalnych. Powstawanie małych i średnich przedsiębiorstw jest wynikiem przedsiębiorczości danej społeczności, natomiast ich funkcjonowanie i rozwój mogą również stymulować przedsiębiorczość.

4. Podsumowanie

Rozwój regionów zmarginalizowanych nie powinien odbywać się bez aktywnego udziału małych i średnich przedsiębiorstw, które mają istotne znaczenie dla rozwoju regionalnego. Potwierdza to fakt, że polityka regionalna jest skierowana na pobudzanie rozwoju i wzrostu liczby MŚP. Współczesne koncepcje rozwoju regionalnego opierają się na założeniu, że rozwój regionalny powinien się dokonywać przez rozwijanie wewnętrznego potencjału regionu i przyczyniać się do zmniejszenia luki technologicznej innych regionów. Potencjał ten tworzą małe i średnie przedsiębiorstwa, które działają w większości w skali lokalnej lub regionalnej, więc ich kondycja jest ściśle związana ze stanem rozwoju regionu. Z jednej strony małe i średnie przedsiębiorstwa oraz tworzone przez nie powiązania są istotnym elementem danego regionu, a z drugiej – lokalne otoczenie socjo-ekonomiczne i lokalna kultura wywierają duży wpływ na ich funkcjonowanie.

Literatura

- Domański R., *Podstawy planowania przestrzennego*, PWN, Poznań–Warszawa 1989.
- Filipiak B., Ruszała J., *Instytucje otoczenia biznesu. Rozwój, wsparcie i instrumenty*, Difin, Warszawa 2009.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010.
- Makiela Z., *Przedsiębiorczość regionalna*, Difin, Warszawa 2008.
- Markowski T., *Zarządzanie rozwojem miast*, PWN, Warszawa 1999.
- Sadowska-Snarska C., *Zmiany strukturalne w zatrudnieniu jako czynnik rozwoju regionalnego (na przykładzie regionu północno-wschodniej Polski)*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok 2000.
- Strużycki M., *Zarządzania małym i średnim przedsiębiorstwem. Uwarunkowania europejskie*, Difin, Warszawa 2002.
- Targalski J., *Przedsiębiorczość i zarządzanie*, C.H. Beck, Warszawa 2003.

Wnorowski H., *Małe i średnie przedsiębiorstwa – ich rola w gospodarce oraz czynniki rozwoju*, [w:] H. Wnorowski, A. Letkiewicz (red.), *Praktyczne problemy przedsiębiorczości*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2001.

INFLUENCE OF THE SMEs SECTOR ON THE DEVELOPMENT OF MARGINALIZED REGIONS

Summary: Small and medium enterprises have a significant role in regional development. Their local character induces a strong relation between the development of the enterprises and the development of a region. When investing their capital entrepreneurs locate their firms in the vicinity of their residence trying to use local resources and function within the local market. There is also a reversed relationship, i.e. the development of this sector reduces local disproportions, contributes to the improvement of standard of living in local communities, creates new jobs thus enhancing economic improvement of the region. The aim of this article is to analyze the significance of SMEs and their influence on the development of marginalized regions.